

УДК 342.951: 347.22: 34.096

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2022.2.2>**Сергій ГРИЦАЙ**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін Інституту права та суспільних відносин, Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», вул. Львівська 23, м. Київ, Україна, 04071, phaizeron@i.ua

ORCID: 0000-0003-0051-6149**Serhii HRYTSAI**

PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Sectoral Law and General Legal Disciplines, The Institute of Law and Social Relations of the Open International University of Human Development "Ukraine", 23 Lvivska Street, Kyiv, Ukraine, 04071, phaizeron@i.ua

ORCID: 0000-0003-0051-6149**ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛУ НА НАДАННЯ ПОСЛУГ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ В УКРАЇНІ****THE PROCEDURE FOR OBTAINING A PERMIT IN UKRAINE
TO PROVIDE SERVICES WITH VIRTUAL ASSETS**

У статті проводиться дослідження порядку отримання дозволу на надання послуг пов'язаних з віртуальними активами в Україні. Розрахунки цифровими активами в Україні, сьогодні мають високий рівень ризику і здійснюються за межами будь-якої юрисдикції, що стримує їх поширення. Історично склалося, що кожному етапі економічного розвитку, наявна форма платіжних інструментів трансформувалася у відповідності з вимогами суспільства. Таким апогеєм сучасних перетворень, зумовлених технічним прогресом, стало виникнення цифрових активів, що передувало введенню електронних грошей. Такі цифрові фінансові активи мають поширене найменування у суспільстві, як «криптовалюта». Мета статті полягає у проведенні дослідження, що спрямоване на встановлення особливостей державного порядку отримання дозволу на надання послуг пов'язаних з віртуальними активами в Україні. За результатами дослідження встановлено, що отримання відповідного дозволу, у деяких випадках, і відносно окремих видів віртуальних активів, є не обов'язковим. Також ми можемо зазначити спірні питання, а саме щодо наявних вимогах до заявників, у п.4 ст.19 Закону 2074, відносно підтвердження коштів на формування статутного капіталу, на підставі офіційних документів або їх копій, засвідчених у встановленому порядку. Постають наступні питання, які не мають відповіді у Законі 2074: 1). як що суб'єкт господарювання юридична особа-нерезидент, що прямо дозволено у п.6 ст.9 Закону 2074, яка по законом держави заснування, взагалі не зобов'язаний мати статутний капітал, і відповідно вона не буде відповідати вимогам до заявників у п.4 ст.19 Закону 2074; 2). як що суб'єкт господарювання юридична особа-резидент, яка отримала дохід та сплатила відповідні податки, у період з 1991 по 2000 роки, – не зможе підтвердити їх належним чином, бо період зберігання архівних документів закінчився, а податкова база, щодо можливості підтвердження таких сплат до бюджету, відсутня; 3). як що суб'єкт господарювання юридична особа-нерезидент, отримала дохід, у період до 1991 року, – вона також не зможе підтвердити належним чином джерело таких доходів з тих же причин: бо період зберігання архівних документів закінчився, а податкова база, щодо можливості підтвердження таких сплат до бюджету, відсутня.

Ключові слова: віртуальні активи, криптовалюта, біткоїн, стейблкоїн, токен, цифрова валюта, віртуальні валюта, електронні гроші, безготівкові гроші, грошові сурогати.

The article studies the procedure for obtaining permission to provide services related to virtual assets in Ukraine. Payments by digital assets in Ukraine today have a high level of risk and are carried out outside any jurisdiction that restrains their spread. Historically, every stage of economic development, the existing form of payment instruments has been transformed in accordance with the requirements of society. Such an apogee of modern transformations caused by technological progress was the emergence of digital assets, which preceded the introduction of electronic money. Such digital financial assets have a common name in society as "cryptocurrency". The purpose of the article is to conduct a study aimed at establishing the peculiarities of the state procedure for obtaining permission to provide services related to virtual assets in Ukraine. According to the results of the study, it was found that obtaining the appropriate permission, in some cases, and in relation to certain types of virtual assets, is not mandatory. We can also indicate controversial issues, namely regarding the existing requirements for applicants, in paragraph 4 of Article 19 of Law 2074, regarding the confirmation of funds for the formation of the authorized capital, on the basis of official documents or copies thereof, certified in accordance with the established procedure. The following unanswered questions arise in Law 2074: 1) how that a non-resident legal entity, which is expressly permitted in paragraph 6 of Article 9 of Law 2074, which by law of the state of establishment is not obliged to have the authorized capital at all, and accordingly it will not meet the requirements for applicants in paragraph 4 of Article 19 of the Law 2074; 2). how that a resident legal entity that received income and paid related taxes in the period

from 1991 to 2000 will not be able to confirm them properly, because the period of storage of archival documents has expired, and the tax base, regarding the possibility of confirming such payments to the budget, is absent; 3). how that a non-resident legal entity received income in the period up to 1991 – it will also not be able to properly confirm the source of such income for the same reasons: because the period of storage of archival documents has expired, and the tax base, regarding the possibility of confirming such payments to the budget, is absent.

Key words: virtual assets, cryptocurrency, bitcoin, stablecoin, token, digital currency, virtual currency, electronic money, non-cash money, money surrogate.

Вступ (постановка проблеми). Розрахунки цифровими активами в Україні, сьогодні мають високий рівень ризику і здійснюються за межами будь-якої юрисдикції, що стримує їх поширення. Історично склалося, що кожному етапі економічного розвитку, наявна форма платіжних інструментів трансформувалася у відповідності з вимогами суспільства. Таким апогеєм сучасних перетворень, зумовлених технічним прогресом, стало виникнення цифрових активів, що передувало введенню електронних грошей. Такі цифрові фінансові активи мають поширене найменування у суспільстві, як «криптовалюта».

Огляд літератури та вихідні передумови. Верховна Рада України прийняла 17.02.2022 року Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX (надалі – Закон 2074) [5]. Який був 15.03.2022 року підписаний Президентом України, після врахованих змін, згідно його раніше поданих пропозицій [8]. Згідно п. 1 Розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону 2074, сам закон набере чинності [4]: а) з дня набрання чинності закону України про внесення змін до Податкового кодексу України, щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами; б) впровадження Державного реєстру постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, про що додатково зазначено у п. 2 Розділу VI Прикінцеві та перехідні положення, як обмеження в можливості застосування санкцій передбачених статтею 23 Закону 2074. Для виконання приписів п.1 Розділу VI Закону 2074 та з метою введення його в дію [3], Верховна Рада України 13.03.2022 року зареєструвала законопроект № 7150 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» (надалі – Законопроект 7150) [7].

Мета статті (постановка завдання). Провести дослідження спрямоване на встановлення особливостей державного порядку отримання дозволу на надання послуг пов'язаних з віртуальними активами в Україні.

Виклад методики. При проведенні дослідження використовувалися: загальнонаукові методи дослідження – дедукція та індукція, синтез та аналіз, наукова абстракція, системний підхід; спеціально – юридичні методи

пізнання – формально правовий; правове прогнозування, ретроспективний та порівняльно правовий метод; методологічне обґрунтування сутності, природи та структури термінології, що є об'єктом дослідження.

Результати дослідження.

1. **Ключові поняття Закону 2074**, у контексті мети нашого дослідження:

– **оборот віртуальних активів** – усі правовідносини, які стосуються віртуальних активів, які виникають між учасниками ринку віртуальних активів, а також між ними та державою (п.п. 7 п. 1 ст. 1 Закону 2074);

– **оборот віртуального активу починається** з моменту його створення та здійснюється до моменту припинення обороту віртуального активу (п. 2 ст. 5 Закону 2074);

– **постачальники послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів**, – виключно суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять в інтересах третіх осіб один або декілька з таких видів діяльності: 1) зберігання або адміністрування віртуальних активів чи ключів віртуальних активів; 2) обмін віртуальних активів; 3) переказ віртуальних активів; надання посередницьких послуг, пов'язаних з віртуальними активами (п.п. 8 п. 1 ст. 1 Закону 2074);

– **учасники ринку віртуальних активів** – постачальники послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, а також будь-які особи, які здійснюють операції з віртуальними активами у своїх інтересах (п.п. 12 п. 1 ст.1 Закону 2074);

– **ринок віртуальних активів** – сукупність учасників ринку віртуальних активів та правовідносин між ними щодо обороту віртуальних активів (п.п. 10 п. 1 ст. 1 Закону 2074).

2. **Поділ віртуальних активів** регламентує Закон 2074 наступним чином визначаючи поняття: віртуального активу, забезпеченого віртуального активу і незабезпеченого віртуального активу (п. 1 ст. 1 Закону 2074). А вже статтею 4 «Правовий статус віртуальних активів» безпосередньо запропонований розподіл віртуальних активів на забезпечений віртуальний актив та незабезпечений віртуальний актив:

– **віртуальний актив** – нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуаль-

ного активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (п.п. 1 п. 1 ст. 1 Закону 2074);

– *забезпечений віртуальний актив* – віртуальний актив, що посвідчує майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (п.п. 3 п.1 ст. 1 Закону 2074);

– *незабезпечений віртуальний актив* – віртуальний актив, що не посвідчує жодних майнових або немайнових прав (п.п. 6 п.1 ст. 1 Закону 2074);

Забезпечений віртуальний актив, у свою чергу формує вже фінансовий віртуальний актив, як два окремих напрямку вже свого внутрішнього розподілу, на: забезпечений валютними цінностями (далі – ЗВА (ВЦ) та забезпечений цінними паперами або деривативним фінансовим інструментом (далі – ЗВА(ФІ) (п. 6 ст. 4 Закону 2074):

3. *Державне регулювання ринку віртуальних активів* – здійснення державою в особі Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (надалі – НКЦПФР) [2] та Національного банку України (надалі – НБУ) [6] комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком віртуальних активів, регулювання правил функціонування постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, а також заходів щодо запобігання і протидії зловживанням і порушенням на ринку віртуальних активів (п. 1 ст. 16 Закон 2074).

Державне регулювання у сфері обороту забезпечених віртуальних активів, що забезпечені валютними цінностями (ЗВА (ВЦ)), у межах своїх компетенцій, здійснює – Національний банк України (надалі – НБУ).

Державне регулювання у сфері обороту віртуальних активів, крім ЗВА (ВЦ), зокрема і щодо забезпечених віртуальних активів, що забезпечені цінним папером або деривативним фінансовим інструментом (ЗВА (ФІ)), у межах своїх компетенцій, здійснює – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (надалі – НКЦПФР).

4. *Діяльність постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів.* Діяльність постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, провадиться за умови попереднього одержання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів. Надання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, здійснюється на платній основі. Дозвіл на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, видається НКЦПФР.

Видача (відмова у видачі, переоформлення, анулювання) дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, здійснюється у встановленому НКЦПФР порядку. (ст. 19 Закону 2074). Суб'єктам господарювання дозволяється провадити більше одного виду діяльності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, за умови отримання дозволу на надання кожного відповідного виду послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів. (ст. 18 Закону 2074).

4.1. *Особливості видачі дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів ЗВА(ФІ) – професійним учасникам ринку капіталу.* У встановлених НКЦПФР випадках та порядку професійні учасники ринків капіталу мають право на провадження відповідного виду діяльності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, без отримання дозволів, передбачених цим Законом ((п. 17 ст. 19 Закону 2074)).

4.2. *Особливості видачі дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів ЗВА(ВЦ) – банкам та фінансовим установам.* Постачальником послуг, пов'язаних з оборотом ЗВА(ВЦ), може бути лише фінансова установа (п. 7 ст. 9 розділу III Закону 2074). Статус фінансової установи в Україні можна набути виконавши умови Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії. Положення встановлює вичерпний перелік вимог для провадження діяльності з надання фінансових послуг, визначених у пункті 4 розділу I цього Положення, обов'язкових для виконання небанківською фінансовою установою, юридичною особою, яка за своїм правовим статусом не є фінансовою установою, але має право надавати послуги з фінансового лізингу, які отримали ліцензію на провадження діяльності з надання фінансових послуг, або особами, які мають намір провадити діяльність з надання фінансових послуг, що підлягає ліцензуванню, перелік документів, що подаються до НБУ для отримання ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг, та порядок відкликання (анулювання) ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг [1].

Постачальники послуг з обміну віртуальних активів мають право надавати послуги з обміну віртуальних активів виключно на інші віртуальні активи або на національну валюту (гривню), а у випадках, визначених НБУ, – на інші валютні цінності (п. 2 ст. 11 Закону 2074).

Постачальник послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, який є банком, має

право надавати послуги, пов'язані з оборотом ЗВА (ВЦ), на підставі банківської ліцензії та дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів. Постачальник послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, який є небанківською фінансовою установою, має право надавати послуги, пов'язані з оборотом ЗВА(ВЦ), на підставі ліцензії Національного банку України на здійснення валютних операцій та дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів (п. 16 ст. 19 Закону 2074).

5. *Вимоги до заявника.* Заявник, як особа, яка планує провадити діяльність постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, повинен відповідати таким вимогам:

- засновники, власники істотної участі, кінцеві бенефіціарні власники та керівники постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, повинні мати бездоганну ділову репутацію відповідно до законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- заявник зобов'язаний розкрити інформацію про свою структуру власності, яка дає змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників заявника або їх відсутність, у порядку та за формою, встановленими Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

- статутний капітал заявника не може бути сформовано за рахунок коштів, джерело яких неможливо підтвердити на підставі офіційних документів або їх копій, засвідчених у встановленому порядку. (п.4 ст.19 Закону 2074).

6. *Порядок подання заяви на дозвіл.* Подання особою, яка планує провадити діяльність постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, заяви про одержання (переоформлення, анулювання) дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, та відповідних документів, а також видача (відмова у видачі, переоформлення, анулювання) їй такого дозволу здійснюються в паперовій або електронній формі через Єдиний державний веб-портал (п. 5 ст. 19 Закону 2074). Заявник подає до НКЦПФР заяву разом із документами, що додаються відповідно до вимог, встановлених Законом 2074. Заява про видачу дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, повинна містити інформацію про:

- заявника (повне найменування юридичної особи, код юридичної особи у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізич-

- них осіб – підприємців та громадських формувань, місцезнаходження, поштова адреса, номери засобів зв'язку, адреса електронної пошти, що є офіційним каналом зв'язку);

- види діяльності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, які має намір здійснювати заявник. (п. 6 ст. 19 Закону 2074).

До заяви про видачу дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, додаються:

- код доступу до результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації, що надає доступ до копії статуту або іншого установчого документа заявника в електронній формі у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань;

- опис структури власності;

- документи, що підтверджують джерела походження коштів, використаних для формування статутного капіталу, та фактичне внесення коштів для його формування;

- відомості, що містять інформацію про:

- ділову репутацію кінцевих бенефіціарних власників;

- власників істотної участі заявника (ідентифікаційні дані таких осіб, про їхню ділову репутацію, відсоток статутного капіталу чи права голосу, яким володіє кожен такий учасник (акціонер) у заявнику);

- ідентифікаційні дані, ділову репутацію та професійний досвід керівників заявника, ділову репутацію заявника;

- ідентифікаційні дані, професійний досвід та бездоганну ділову репутацію засновників заявника, голови та членів колегіального виконавчого органу (особи, яка здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу), голови та членів наглядової ради (за наявності) такої юридичної особи;

- внутрішні документи заявника, що регламентують правила обробки персональних даних з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних»;

- внутрішні документи заявника, що регламентують провадження відповідного виду діяльності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів;

- копія платіжного документа, що підтверджує внесення плати за видачу дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів. (п.6 ст.19 Закону 2074).

7. *Видача дозволу.* Форма дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, та заяви про його отримання НКЦПФР (п.11 ст.19 Закону 2074). НКЦПФР приймає рішення про видачу дозволу на надання послуг,

пов'язаних з оборотом віртуальних активів, чи про відмову у його видачі протягом 30 днів з дня надходження заяви та доданих до неї документів. Строк дії дозволу на провадження певного виду діяльності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, становить один рік (п. 8 ст. 19 Закону 2074). Підставою для переоформлення дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, є зміна найменування або місцезнаходження юридичної особи. Переоформлення дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, здійснюється за заявою про його переоформлення. Строк видачі переоформленого дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, становить два робочі дні з дня одержання заяви про його переоформлення (п. 9 ст. 19 Закону 2074). Переоформлення, анулювання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, здійснюються безоплатно (п. 10 ст. 19 Закону 2074).

8. *Відмова у наданні дозволу.* Відмова у видачі дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, повинна бути вмотивованою, із зазначенням конкретної причини та підстави відмови. У разі відмови у видачі дозволу плата за видачу дозволу, передбачена частиною першою статті 19 Закону 2074, підлягає поверненню заявнику за його заявою, поданою в паперовій або електронній формі через Єдиний державний веб-портал.

НКЦПФР відмовляє у видачі дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, якщо:

– документи, що були подані для видачі дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, містять неповну та/або взаємовиключну, та/або недостовірну інформацію та/або не відповідають вимогам законодавства. Документи можуть вважатися такими, що містять неповну та/або взаємовиключну інформацію, виключно за умови, що НКЦПФР протягом строку розгляду таких документів та не пізніше як за 15 робочих днів до закінчення строку розгляду заяви та доданих до неї документів направила заявнику запит про отримання додаткової інформації та відповідних уточнень щодо неї, але не отримала відповіді від заявника протягом встановленого строку або отримала відповідь, яка не спростовує попередній висновок НКЦПФР про неповноту та/або взаємовиключність, та/або недостовірність наданої заявником інформації;

– особа, яка має намір провадити діяльність постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, не відповідає вимогам цього Закону. (п.7 ст.19 Закону 2074).

9. *Анулювання дозволу.* Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про анулювання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, видається постачальнику послуг протягом п'яти робочих днів з дня його прийняття. У такому разі дія дозволу припиняється через 10 днів з дня прийняття рішення про його анулювання.

Підставою для анулювання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, є:

– заява постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів;

– вчинення постачальником послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, більше ніж двох правопорушень протягом календарного року;

– наявність судимості у керівника або засновника, або кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи, яка надає послуги, пов'язані з оборотом віртуальних активів;

– встановлення невідповідності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, вимогам цього Закону за результатами розгляду документів, поданих відповідно до п.15 ст. 19 Закону 2074;

– щодо постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, який є банком, – рішення Національного банку України про віднесення банку до категорії неплатоспроможного або про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку;

– щодо постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, який є небанківською фінансовою установою, – рішення Національного банку України про відкликання (анулювання) ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг, на здійснення валютних операцій. (п. 12 ст. 19 Закону 2074).

Постачальники послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, зобов'язані повідомляти НКЦПФР про зміну будь-якої інформації, що подавалася для здійснення державної реєстрації, та про зміну будь-яких відомостей, внесених до ДРПП-ПОВА, протягом 10 робочих днів з дня виникнення змін у порядку, встановленому НКЦПФР (п. 15 ст. 19 Закону 2074).

10. *Державний реєстр постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів*(надалі – ДРПП-ПОВА). Внесення відомостей до ДРПП-ПОВА, здійснюється безоплатно (п.14 ст.19 Закону 2074). Відомості про видачу, переоформлення, анулювання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, вносяться НКЦПФР до ДРПП-ПОВА (п. 13 ст. 19 Закону 2074).

НКЦПФР є держателем ДРПП-ПОВА. ДРПП-ПОВА перебуває у власності держави. Відомості про постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, якому видано дозвіл на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, вносяться НКЦПФР до ДРПП-ПОВА. На підставі рішення про анулювання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, НКЦПФР виключає відповідні відомості з ДРПП-ПОВА, ДРПП-ПОВА є інформаційно-телекомунікаційною системою, до якої вноситься інформація, необхідна для виконання функцій регулювання та нагляду НКЦПФР. Вимоги щодо змісту та обсягу такої інформації встановлюються НКЦПФР. Порядок створення, формування, ведення ДРПП-ПОВА, а також порядок доступу інших державних органів, органів виконавчої влади та учасників ринку віртуальних активів до відомостей зазначеного реєстру встановлюються НКЦПФР (ст. 21 Закону 2074).

Висновки. Порядок видачі дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, можна представити у наступній тезисній формі:

– державне регулювання ринку віртуальних активів, здійснюється в особі НКЦПФР та НБУ;

– дозвіл на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, видається НКЦПФР;

– діяльність постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, провадиться за умови попереднього одержання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів;

– надання дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, здійснюється на платній основі;

– суб'єктам господарювання дозволяється провадити більше одного виду діяльності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, за умови отримання дозволу на надання кожного відповідного виду послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів;

Однак, дослідженням встановлено, що отримання відповідного дозволу, у деяких випадках, і відносно окремих видів віртуальних активів, є не обов'язковим, а щодо деяких потрібно отримувати додатково ліцензію НБУ:

– *видача дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів ЗВА(ФІ)* – у встановлених НКЦПФР випадках та порядку, професійні учасники ринків капіталу мають право на провадження відповідного виду діяльності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів,

без отримання дозволів, передбачених Законом 2074;

– *видачі дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів ЗВА(ВЦ)* – а) постачальник послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, який є банком, має право надавати послуги, пов'язані з оборотом ЗВА(ВЦ), на підставі банківської ліцензії та дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів; б) постачальник послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, який є небанківською фінансовою установою, має право надавати послуги, пов'язані з оборотом ЗВА(ВЦ), на підставі ліцензії НБУ на здійснення валютних операцій та дозволу на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів.

Також ми можемо зазначити спірні питання, а саме щодо наявних вимогах до заявників, у п. 4 ст. 19 Закону 2074, відносно підтвердження коштів на формування статутного капіталу, на підставі офіційних документів або їх копій, засвідчених у встановленому порядку. Постають наступні питання, які не мають відповіді у Законі 2074:

– як що суб'єкт господарювання юридична особа-нерезидент, що прямо дозволено у п. 6 ст. 9 Закону 2074, яка по законом держави заснування, взагалі не зобов'язаний мати статутний капітал, і відповідно вона не буде відповідати вимогам до заявників у п. 4 ст. 19 Закону 2074;

– як що суб'єкт господарювання юридична особа-резидент, яка отримала дохід та сплатила відповідні податки, у період з 1991 по 2000 роки, – не зможе підтвердити їх належним чином, бо період зберігання архівних документів закінчився, а податкова база, щодо можливості підтвердження таких сплат до бюджету, відсутня;

– як що суб'єкт господарювання юридична особа-нерезидент, отримала дохід, у період до 1991 року, – вона також не зможе підтвердити належним чином джерело таких доходів з тих же причин: бо період зберігання архівних документів закінчився, а податкова база, щодо можливості підтвердження таких сплат до бюджету, відсутня.

На нашу думку, це є як мінімум не чим не обумовлений дискримінаційний фактор (доступу до діяльності на ринку віртуальних активів), а як максимум, це обмеження прав на підприємницьку діяльність з боку держави, враховуючи, прямі норми дії існуючі в Конституції України, – презумпцію невинуватості (щодо не законно отриманого доходу, або не сплати податків у належному обсязі, інше).

Література:

1. Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов). Постанова Національного банку України від 30.03.2021р. № 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0027500-21> (дата звернення: 08.05.2022).
2. Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку. Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1063/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1063/2011> (дата звернення: 08.05.2022).
3. Порівняльна таблиця до Проекту №7150 Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України, щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» від 13.03.2022). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245233> (дата звернення: 17.04.2022).
4. Пояснювальна записка до Проекту №7150 Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування обороту віртуальних активів в Україні» від 13.03.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245235> (дата звернення: 17.04.2022).
5. Про віртуальні активи. Закон України від 17.02.2022р. №2074–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20> (дата звернення: 15.04.2022).
6. Про Національний банк України. Закон України від 20.05.1999р. № 679–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/679-14> (дата звернення: 22.04.2022).
7. Проект №7150 Закону Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами. Від 13.03.2022р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39211> (дата звернення: 15.04.2022).
8. Пропозиції Президента України до Закону «Про віртуальні активи». Картка законопроекту. 2020. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/2698> (дата звернення: 16.04.2022).

References:

1. Polozhennia pro vyznachennia umov provadzhennia diialnosti z nadannia finansovykh posluh, zdiisnennia yakykh potrebuie vidpovidnoi litsenzii (litsenziinykh umov) [Regulations on defining the conditions for conducting activities with the provision of financial services, implementation of which requires a certain license (license conditions)], Pub. L. No. 27 (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0027500-21>
2. Polozhennia pro Natsionalnu komisiuu z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku [Regulation on the National Commission on Securities and Stock Market], Pub. L. No. 1063/2011 (2011). <https://zakon.rada.gov.ua/go/1063/2011>
3. Porivnialna tablytsia do Proektu №7150 Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy, shchodo opodatkuvannia operatsii z virtualnymy aktyvamy» [Comparative table to the Draft Law № 7150 of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine, on the taxation of transactions with virtual assets.]. (2022). <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245233>
4. Poiasniuvalna zapyska do Proektu №7150 Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatkuvannia oborotu virtualnykh aktyviv v Ukraini» [Explanatory note to the Draft Law of Ukraine №7150 "On Amendments to the Tax Code of Ukraine on the taxation of turnover of virtual assets in Ukraine]. (2022). <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1245235>
5. Pro virtualni aktyvy [About virtual assets], Pub. L. No. 2074– IX (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20>
6. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy [About the National Bank of Ukraine], Pub. L. No. 679– XIV (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/go/679-14>
7. Proekt №7150 Zakonu Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatkuvannia operatsii z virtualnymy aktyvamy [Draft law 7150 on amendments to the Tax Code of Ukraine on the taxation of transactions with virtual assets]. (2022). <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39211>
8. Propozytsii Prezydenta Ukrainy do Zakonu «Pro virtualni aktyvy» [Proposals of the President of Ukraine to the Law "On Virtual Assets"]. (2020). <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/2698>